

Ümumi təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin dövlət təhsil standartlarının tələblərinə uyğunluğunu müəyyənləşdirən meyarlar

Ümumi təhsil müəssisəsinin (bundan sonra **müəssisə**) akkreditasiyası onun fəaliyyətinin dövlət təhsil standartlarına uyğunluğunun və statusunun müəyyənləşdirilib təsdiq edilməsi prosedurudur.

Təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin dövlət təhsil standartlarına uyğunluğunu qiymətləndirmək üçün akkreditasiya komissiyası onun fəaliyyətini aşağıdakı istiqamətlər üzrə təhlil edir:

1. Müəssisənin fəaliyyətinin təşkilati-hüquqi təminatı,
2. Müəssisənin idarə olunması,
3. Təhsil proqramlarının yerinə yetirilməsi vəziyyəti,
4. Müəssisədə təlim-tərbiyə işinin təşkili,
5. Müəssisənin kadr təminatı,
6. Müəssisədə metodik xidmətin təşkili,
7. Müəssisənin beynəlxalq əlaqələri,
8. Müəssisənin maddi-texniki bazası,
9. Müəssisənin tibbi və sosial-məişət şəraitinin vəziyyəti.

Müəssisənin istiqamətlər üzrə göstəriciləri

1. Müəssisənin fəaliyyətinin təşkilati-hüquqi təminatı

- Müəssisənin fəaliyyətinin təhsil qanunvericiliyinin tələblərinə uyğunluğu;
- müəssisənin yaranmasının hüquqi bazası, fəaliyyəti ilə bağlı rəqlamentləşdirici sənədlərin mövcudluğu;
- müəssisənin beş il ərzində inkişafı və fəaliyyəti ilə əlaqədar əsas göstəricilərin dinamikası;

- müəssisənin Nizamnaməsi, onun “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa və “Ümumtəhsil məktəbinin Nümunəvi Nizamnaməsi”nə uyğunluğu;

- qeydiyyatdan keçmiş sənədlər (özəl təhsil müəssisələrinə dair hüquqi şəxsin dövlət qeydiyyatı, vergi orqanlarında uçota alınması barədə şəhadətnamələrin mövcudluğu və s.);

- əməyin mühafizəsinə və fəvqəladə hallar zamanı görülməli tədbirlərə dair normativ sənədlərin mövcudluğu və onların yerinə yetirilməsi;

- başqa müəssisə və təşkilatlarla əlaqələrin tənzimlənməsinə (qarşılıqlı əməkdaşlıq, müqavilə və s.) dair sənədlərin mövcudluğu.

2. Müəssisənin idarə olunması

- Müəssisədə idarəetmənin strukturu, təhsilin idarə olunmasının hesabatlılıq, məsuliyyətin bölüşdürülməsi, inkişafın monitorinqi prinsipləri əsasında həyata keçirilməsi;

- idarəetmənin müəssisənin Nizamnaməsinə uyğunluğu və hesabatlılıq və şəffaflıq prinsiplərinin tətbiqi;

- müəssisənin fəaliyyət planının aktuallığı, müasir tələbləri əks etdirməsi, məktəb kollektivinin və ictimaiyyətin nümayəndələrinin iştirakı ilə perspektiv inkişaf planının hazırlanması;

- təhsil fəaliyyətinin planlaşdırılması və təhsilin keyfiyyəti üzrə məsələlərin iş planında nəzərə alınması (məqsədmüvafiqlik, məqsədə nail olmaq üçün metod və vasitələrin seçilməsi, onların tamlığı, ardıcılığı və məntiq ilə seçilməsi);

- müəssisənin **innovativ** təhsil layihələrində və inkişafyönlü proqramlarda iştirakı;

- müəssisə rəhbərliyinin səlahiyyətləri daxilində məktəbin fəaliyyətinin tənzimlənməsinə dair sənədlərə və müraciətlərə baxılmasının vəziyyəti;

- rəhbərlik və nəzarətin təşkili: rəhbərlik arasında vəzifə bölgüsünün aparılması, nəzarətə dair fəaliyyət planı, nəzarətin qrafiki və həyata keçirilməsi, nəticəsi üzrə görülmüş tədbirlər, səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi;

- məktəb rəhbərlərinin idarəetmə məsələlərinə dair təlimlərdə iştirakı;

- ümumi orta təhsilin həyata keçirilməsinə nəzarətin təşkili: şagirdlərin hərəkəti (məktəbdən çıxarılan və məktəbə qəbul edilənlər), tədris ilinin əvvəlində və sonunda siniflər üzrə şagird kontingentinin say tərkibinin təhlili, təkrar sinifdə saxlananlar, şagirdlərin dərslərə davamiyyətinə nəzarətin təşkili, təhsildən yayınmanın qarşısının alınması üzrə görülən tədbirlər;

- idarəetmə sənədlərinin keyfiyyəti: iclas və müşavirələrin protokollarının tərtibinə qoyulan tələblərin yerinə yetirilməsi, pedaqoji şuranın işinin təhlili, qoyulmuş məsələlərin aktuallığı, ümumi fəaliyyətin yaxşılaşdırılması istiqamətində məsələlərin müzakirəsi, qəbul edilmiş qərarların icra vəziyyəti;

- məktəb sənədlərinin aparılmasının vəziyyəti (şagirdlərin şəxsi işi, sinif jurnalı, şagird kontingentinə dair əlifba kitabı, məktəb üzrə əmr kitabı, ümumi orta və tam orta təhsil haqqında şəhadətnamə və attestat blanklarının ucotu və verilməsinə dair kitablar və s.).

3. Təhsil proqramlarının yerinə yetirilməsinin vəziyyəti

və onun səmərəliliyi

- Tətbiq olunan fənn proqramlarının (kurikulum) tədris planlarına uyğunluğu;
- şagirdlərin tədris planında nəzərdə tutulmuş saatlara uyğun olaraq fənn proqramlarını mənimsəməsinin vəziyyəti;

- təhsilin keyfiyyəti üzrə məktəbdaxili monitorinqlərin təşkili, onların nəticələrinin təhlili və müvafiq təkliflərin hazırlanması;

- təhsil proqramlarının keyfiyyətlə yerinə yetirilməsi üzrə görülən işlər;
- təhsil prosesində innovasiyaların tətbiqinin vəziyyəti;
- tədris prosesinin metodik təminatı;
- son beş ildə təhsilənlərin (məzunların) təhsil səviyyələri üzrə yekun attestasiyasının nəticələri;

- son beş il ərzində təhsil müəssisəsinin məzunlarının əldə etdikləri nəticələrin təhlili, müzakirəsi və bununla bağlı müvafiq təkliflərin hazırlanması;

- şagird nəliyyətlərinin qiymətləndirilməsi, müasir qiymətləndirmənin tətbiqinin vəziyyəti;

- beş il ərzində kitabxana fondunun tədris və tədris-metodik ədəbiyyatla yeniləşdirilməsinin dinamikası;
- elektron tədris resurslarından təlimdə istifadə tezliyi və səmərəliliyi;
- şagirdlərin son beş ildə fənn olimpiadalarında iştirakı və əldə etdikləri nəticələr;
- son beş ildə məzunların ali məktəblərə və kolleclərə qəbulunun nəticələrinin təhlili, müzakirəsi və vəziyyətin yaxşılaşdırılması ilə əlaqədar təkliflər hazırlanması.

4. Müəssisədə təlim-tərbiyə prosesinin təşkili

- Müəssisədə təlim-tərbiyə işinin müasir tələblər əsasında qurulması;
- təhsilalanların bilik və bacarıqlarının səviyyələrinə xidmət edən yeni təlim texnologiyaları və metodlarının tətbiqinə dair dərslərin müşahidəsi;
- müəssisədə təlim-tərbiyənin keyfiyyətinin yüksəldilməsi sahəsində görülmüş işlər (pedaqoji prosesin müəllim-şagird əməkdaşlığı üzrə qurulması, müasir təlim strategiyalarının və çevik qiymətləndirmə mexanizmlərinin məqsədyönlü tətbiqi, şagirdlərin İKT-dən səmərəli istifadə etmələri, müəssisədə aparılan təlim-tərbiyə işinin keyfiyyətinə dair şagirdlər arasında anonim sorğunun keçirilməsi və s.);
- təhsil müəssisəsinə şagird qəbulu və onun normativ sənədlərin tələblərinə uyğun aparılması;
- dərs cədvəlinin tərtibinə aid pedaqoji prinsiplərin gözlənilməsi: fənlərin məntiqi cəhətdən bir-birini tamamlaması, çətin fənlərin nisbətən asan fənlərlə növbələşdirilməsi, çətin fənlər üzrə ikidən artıq dərsin ardıcıl salınmaması, bir fənn üzrə qoşa dərslərin həftənin şənbə gününə cədvələ daxil edilməməsi və s.;
- növbəliliyin məqsədəuyğunluğu;
- istedadlı şagirdlərlə işin təşkili, onların istedad və qabiliyyətlərinin, potensial imkanlarının inkişafına yönəldilməsi üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi;
- xüsusi qayğıya ehtiyacı olan şagirdlərlə işin təkili;
- müəssisədə şagirdlərlə aparılan sinifdən xaric və məktəbdən kənar tədbirlərin planlaşdırılması, şagirdlərin meyil və marağına uyğun olan dərnək və məşğələlərin, elmi cəmiyyətlərin təşkili;

- valideyn-müəllim assosiasiyası və valideyn komitəsinin fəaliyyəti;
- valideynlərin məktəblə əlaqəsi, onlar arasında anonim sorğunun keçirilməsi
- şagirdlərin milli-mənəvi, əxlaqi dəyərlər zəminində formalaşmasına yönəlmiş tədbirlərin həyata keçirilməsinin vəziyyəti;
- uşaq və gənclər ictimai təşkilatlarının fəaliyyəti;
- tədris prosesində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi;
- müəssisədə psixoloji xidmətin təşkilinin vəziyyəti.

5. Müəssisənin kadr təminatı

● Müəssisənin pedaqoji kadrlarla komplektləşdirilməsinin vəziyyəti (pedaqoji kadrlar haqqında ümumi məlumat, onların tərkibi, təhsili, pedaqoji stajı, dərslər yükü, əvəzçiliklə və saathesabı ilə işləməsi və s.);

● pedaqoji kadrların işə qəbulunda Təhsil Nazirliyinin reqlamentləşdirici sənədlərinin tələblərinin yerinə yetirilməsinin vəziyyəti;

- vakant dərslər saatları, pedaqoji kadrlara ehtiyac;
- gənc müəllimlərlə işin təşkili;
- son beş ildə kadr potensialının dinamikası;
- pedaqoji işçilərin ixtisas səviyyəsi (attestasiyanın nəticəsinə görə)*;
- pedaqoji kadrların ixtisasının artırılması və yenidən hazırlanması işinin təşkili; son beş ildə ixtisasartırma kursundan keçmiş müəllimlərin tərkibi və sayı.
- müəllim-şagird nisbəti;
- pedaqoji kadrların yaş tərkibi.

6. Müəssisədə metodik xidmətin təşkili

● Müəllimlərlə aparılan metodik xidmətin təşkili, onun səmərəliliyi. Metodik xidmətin pedaqoji kadrların ixtisas səviyyəsinin artırılmasına təsiri. Metodbirləşmələrin fəaliyyəti;

- müəssisədə metodik xidmət sahəsində innovativ pedaqoji ideyaların tətbiqi;
- müəllimlərin yaradıcı fəaliyyətə istiqamətləndirilməsinin vəziyyəti;

* **Qeyd:** attestasiya keçirildiyi illərdə

- müəssisənin müasir təlim texnologiyalarının tətbiqi üzrə layihələrdə (pilot layihələri, innovativ təhsil proqramları) iştirakı;

- müəllimlərin tədris etdikləri fənlərin metodikası, qabaqcıl iş təcrübəsi, yeni fənn kurikulumları barədə pedaqoji mətbuatda elmi və metodik məqalələr dərc etdirməsi;

- müəssisənin müəllimlərinin rayon (şəhər) metodik seminarları və müşavirələrində iştirakı;

- müəllimlərlə aparılan fərdi metodik işin təşkilinin vəziyyəti;
- metodik şuranın işinin təşkili;
- müəllimlərin tədris fəaliyyətinə nəzarətin təşkili;
- müəssisə rəhbərinin qabaqcıl müəllimlərin iş təcrübəsinin öyrənilməsinə dair məsələlər qaldırması.

7. Müəssisənin beynəlxalq əlaqələri

- Beynəlxalq əlaqələrin yaradılması;
- təhsilənlərin beynəlxalq müsabiqə, layihə və yarışlarda iştirakı;
- müəssisənin müasir təlim texnologiyalarının tətbiqi üzrə beynəlxalq layihə və proqramlarda iştirakı.

8. Müəssisənin maddi-texniki bazası

- Təhsil müəssisəsinin bütövlükdə maddi-texniki bazasının vəziyyəti;
- müəssisədə şagirdlərin və müəllimlərin təhlükəsizliyini təmin edən şəraitin yaradılması və bununla bağlı müvafiq təşkilatların rəyinin olması;
- təlim-tərbiyə prosesinin təşkili üçün lazımi sinif otaqlarının, təchiz olunmuş laboratoriyaların, kompyuter siniflərinin, emalatxanaların, idman və akt zalının, təhsilənlər və təhsilverənlər üçün mebel avadanlığının, İKT-nin, tədris-əyani vəsaitlərin mövcudluğu;
- tədris ədəbiyyatı (dərslük və dərs vəsaitləri) ilə təminat;

- kitabxana-informasiya resursları ilə təminat;
- təhsil müəssisəsinin informasiya-kommunikasiya texnologiyaları ilə təminatının səviyyəsi;
- son beş ildə müəssisənin maddi-texniki bazasının inkişaf dinamikası.

9. Müəssisənin tibbi və sosial-məişət şəraiti

- Müəssisədə psixoloji, tibbi və iaşə xidmətinin hüquqi-normativ sənədlərin tələblərinə uyğun təşkili;
 - təhsilənlərin qidalanmasının təşkili;
 - müəssisədə tibbi xidmətin təşkilinin vəziyyəti;
 - psixoloji-tibbi-pedaqoji məsləhətlərin təşkili;
 - tədris otaqlarının, internat tipli lisey və gimnaziyalarda yataq otaqlarının təhsilənlərin sayına uyğunluğu;
 - günüuzadılmış qrupların mövcudluğu və qruplarda işin təşkili;
 - müəssisədə fiziki-sağlamlıq tədbirləri: şagirdlərin fiziki inkişafı və sağlamlıqlarının monitorinqi, onların tibbi müayinədən keçirilməsinin təşkili;
 - kadr təminatı (məktəbdə həkim, psixoloq və loqopedin olması);
 - müəssisənin ictimai təşkilatlarla, təhsil, mədəniyyət və idman müəssisələri ilə qarşılıqlı əlaqəsinin təşkili;
 - şagirdlərin yay tətildə istirahətlərinin təşkili;

Təhsil müəssisəsinin akkreditasiyadan keçməsinin əsas şərtlərindən biri təhsilənlərin yarısından çoxunun akkreditasiya komissiyasının keçirdiyi test sorğusunda müsbət qiymət almasıdır.

Təhsilənlərin mənimsəmə səviyyəsi aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

- **yoxlama zamanı təhsilənlərin 91-100%-i müsbət qiymət aldıqda (55-60 suala düzgün cavab verdikdə) “əla”,**
- **71-90%-i müsbət qiymət aldıqda (43-54 suala düzgün cavab verdikdə) “yaxşı”,**
- **51-70%-i müsbət qiymət aldıqda (31-42 suala düzgün cavab verdikdə) “kafi”,**

- 50%-dən az (50% də daxil olmaqla) hissəsi müsbət qiymət aldıqda (30 suala qədər – 30 sual da daxil olmaqla düzgün cavab verdikdə) “qeyri-kafi”.

Bütövlükdə müəssisənin akkreditasiyadan keçməsinin əsas şərtlərindən biri də onun yuxarıda qeyd olunmuş fəaliyyət istiqamətləri üzrə göstəricilərinin dövlət təhsil standartlarının tələblərinin 60%-dən çoxuna uyğun gəlməsidir.

Müəssisənin istiqamətlər üzrə göstəricilərinin dövlət təhsil standartlarının tələblərinə uyğunluğu akkreditasiya komissiyası tərəfindən müəyyənləşdirilir və yekun arayışda qiymətləndirilir.

Müəssisənin fəaliyyəti bütövlükdə müəssisənin qeyd olunmuş istiqamətlər üzrə göstəriciləri standartın tələblərinin 81-100%-nə uyğun gəldikdə **“Dövlət təhsil standartlarının tələblərinə uyğundur”**, 61-80%-nə uyğun gəldikdə **“Dövlət təhsil standartlarının tələblərinə əsasən uyğundur”**, 60%-dən (60% də daxil olmaqla) az olduqda **“Dövlət təhsil standartlarının tələblərinə uyğun deyildir”** kimi qiymətləndirilir.

Ümumi təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin onun statusuna uyğunluğu aşağıdakı meyarlarla qiymətləndirilir.

Ümumi təhsil müəssisəsinin fəaliyyətinin statusuna uyğunluğunu müəyyənləşdirən meyarlar

Sıra	Göstəricilərin adları	Tam orta məktəb	Gimnaziya, lisey	Qiymətləndirmə balı
1	Təhsil müəssisəsinin mövcud hüquqi-normativ bazaya uyğun fəaliyyəti	+	+	6
2	Pedaqoji kadrlarla tam komplektləşmə	100 %	100 %	6
3	Ali təhsilli müəllimlərin sayı (%-lə)	80 %-dən az olmamaqla	95 %-dən az olmamaqla	2
4	Təmayül fənləri üzrə dərş deyən ali təhsilli müəllimlərin sayı (%-lə)	100 %	100 %	3
5	Müəllim-şagird nisbətinin minimum həddi:			
5.1.	kənd məktəblərində	1:10-dan az olmamaqla	1:11-dən az olmamaqla	2
5.2.	şəhər məktəblərində	1:11-dən az olmamaqla	1:12-dən az olmamaqla	3
6	Son 5 ildə ixtisasartırma kursundan keçmiş müəllimlərin sayı (%-lə)	80 %-dən az olmamaqla	80 %-dən az olmamaqla	2
7	Yeni təlim texnologiyalarının tətbiqi üzrə təşkil olunan təlim kurslarından keçmiş müəllimlər:			
7.1.	3-dək təlim kursunda iştirak etdikdə	+	+	2
7.2.	3-dən çox təlim kursunda iştirak etdikdə	+	+	3
8	Pilot və digər inkişaf-yönlü layihələr çərçivəsində təşkil olunmuş treninqlərdə iştirak:			
8.1.	3-dək treninqdə iştirak etdikdə	+	+	2
8.2.	3-dən çox treninqdə iştirak etdikdə	+	+	3
9	İKT üzrə təlim kursunda iştirak edənlər (%-lə)	30 %-dən az olmamaqla	50 %-dən az olmamaqla	2
10	Ümumi orta təhsil üzrə	90 %-dən az	95 %-dən az	5

	IX sinfi bitirənlər (%-lə)	olmamaqla	olmamaqla	
11	Mərkəzləşdirilmiş qaydada aparılan buraxılış imtahanlarının nəticəsinə əsasən məktəbi bitirənlər	85 %-dən az olmamaqla	95 %-dən az olmamaqla	6
12	Son 5 ildə məzunların ali məktəblərə və kolleclərə qəbulu (%-lə)	30 %-dən az olmamaqla	50 %-dən az olmamaqla	2
13.	Təhsil alanların fənn olim-piadaalarında iştirakı:			
13.1.	Son 5 ildə fənn olimpiadalarının yekun turunda iştirak etmiş şagirdlər	10 nəfərdən az olmamaqla	15 nəfərdən az olmamaqla	2
13.2..	Son 5 ildə fənn olimpiadalarının yekun turunda mükafata layiq yer tutmuş şagirdlər	3-dən az olmamaqla	7-dən az olmamaqla	4
14	Təhsilalanların müsabiqə, layihə və yarışlarda mükafata layiq yer tutması:			
14.1.	respublika miqyasında	+	+	2
14.2.	beynəlxalq miqyasda	+	+	4
15	Məktəbi qızıl və gümüş medallarla bitirmiş şagirdlərin olması:			
15.1.	qızıl medalla	+	+	4
15.2.	gümüş medalla	+	+	3
16	Məktəbin müasir təlim texnologiyalarının tətbiqi üzrə layihələrdə (pilot layihələrində, innovativ təhsil proqramlarında) iştirakı:	+	+	
16.1.	respublika miqyasında	+	+	3
16.2.	beynəlxalq miqyasda	+	+	5
17	Məktəbin beynəlxalq əlaqələri	+	+	2
18	Müəssisədə valideyn-məktəb assosiasiyasının və digər özünüidarə orqanlarının mövcudluğu və valideynlərin məktəbə cəlbi	+	+	2
19	Tədris-maddi baza və informasiya-texniki təminat:			
19.1.	sinif otağında bir şagirdə düşən sahə	1,8 kv.m.-dən az olmamaqla	1,8 kv.m.-dən az olmamaqla	2
19.2.	idman zalı və idman meydançasından istifadə edilməsi	+	+	1
19.3.	akt zalı vəziyyəti və tədbirlər üçün istifadə olun-	+	+	1

	ması			
19.4	təhsil müəssisəsinin internetə çıxış imkanı və istifadəsi	+	+	2
19.5.	lokal şəbəkənin mövcudluğu	+	+	1
19.6.	təhsilalanların hər 100 nəfərinə düşən internetə qoşulmuş kompyuterlərin sayı	3-dən az olma-maqla	5-dən az olmamaqla	2
19.7.	müəssisənin elektron səhifəsinin standartlara uyğunluğu	+	+	3
19.8.	tədris prosesində multi-media vasitələrindən istifadə edilməsi	+	+	2
20.	Təhsil proqramlarının həyata keçirilməsi üçün zəruri avadanlıqların və kitabxana-informasiya resurslarının mövcudluğu:			
20.1.	müəssisənin kitabxanasının normativlərə uyğunluğu	+	+	1
20.2.	kitabxananın ümumtəhsil məktəblərinin tədris planlarında nəzərdə tutulmuş fənlər üzrə tədris-metodik ədəbiyyatla təminatı və istifadə edilməsi, yeni kitabların təqdimatının təşkili	+	+	2
20.3.	bir təhsilalana düşən kitabların sayı (dərslilər istisna olmaqla)	8 addan az olmamaqla	10 addan az olmamaqla	2
20.4	Son beş ildə təhsil müəssisəsinin maddi-texniki bazasının zənginləşdirilməsi dinamikası	+	+	1

Təhsil müəssisələrinin göstəricilər üzrə ballarının cəmi 81-100 bala uyğun gəldikdə – “yaxşı” qiymətləndirilir. 61-80 bala uyğun gəldikdə – “kafi”, 60-dan (60 da daxil olmaqla) az olduqda onun fəaliyyəti “qeyri-kafi”,

Göstəricilərə dair qeydlər:

1. Meyarların 2,4,5,7,10,11,12,13,14-cü bəndlərində faizlə göstərilmiş göstəricilər normadan aşağı olduqda həmin göstəricilər üzrə ballar tənəsüb qaydası ilə müəyyənləşdirilir. Məsələn, məktəbdə ali təhsilli müəllimlərin sayı 80 faiz deyil, 70 faiz olarsa, bu parametərə görə həmin məktəbin balı $70 \times 2 : 80 = 1,75$ olacaqdır. Burada 2 rəqəmi meyarların 3-cü bəndindəki göstərici üçün nəzərdə tutulmuş baldır.

2. Meyarların 19.1-ci bəndindəki göstərici birtipli layihə əsasında inşa edilmiş məktəblərə aiddir. Məsələn, uyğunlaşdırılmış məktəb binasında bir şagirdə düşən sahə 1,8 kv.m.deyil, 1,2 kv.m.-dirsə, həmin məktəbin balı $2 \times 1,2 : 1,8 = 1,33$ olacaqdır.

3. Meyarların 5.1-ci bəndindəki göstərici normadan aşağı olduqda həmin göstərici üzrə bal yuxarıdakı qaydada müəyyənləşdirilir. Məsələn, məktəbdə müəllim-şagird nisbəti 1:10 deyil, 1:8-dirsə, onda bu göstərici üzrə məktəbin balı $2 \times 8 : 10 = 1,6$ olacaqdır.